

Ochrona prawna funkcjonariusza Policji. Wybrane zagadnienia

Jednym z podstawowych zadań Policji wynikających z art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji² jest ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Rozważając o tematyce bezpieczeństwa nie sposób pominąć tak istotnej kwestii, jak ochrona prawna policjanta wykonującego swoje ustawowe obowiązki. W ostatnich latach ochrona prawna funkcjonariuszy Policji, którzy z racji pełnionych obowiązków są w największym stopniu narażeni na niebezpieczeństwo osobiste, uległa wzmocnieniu.

Zgodnie z zapisem art. 66 UPol, policjant podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych korzysta z ochrony przewidzianej w kodeksie karnym³ dla funkcjonariuszy publicznych. Z takiej ochrony korzysta również policjant podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, który poza czasem służby działa na rzecz:

- 1) zapobieżenia zagrożeniu dla życia lub zdrowia ludzkiego;
- 2) przywrócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 3) ujęcia sprawcy czynu zabronionego.

W rozdziale XXIX kodeksu karnego zawarte są regulacje dotyczące przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego.

Na początku należy wskazać przepis art. 222 § 1 kk., który penalizuje naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Przedmiotem ochrony omawianego przepisu jest nietykalność cielesna funkcjonariusza publicznego oraz powaga reprezentowanego przez niego urzędu i niezakłócona realizacja zadań związanych z pełnioną funkcją⁴. Przepis stypizowane w tym przepisie zagrożone jest karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub pozbawie-

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 – t.j. ze zm. – dalej cyt. jako UPol.

3 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.) – dalej cyt. jako kk.

4 A. Marek, *Komentarz do art. 222 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

nia wolności do lat 3. Wątpliwości budzi zapis § 2 przywołanego przepisu – „Jeżeli czyn określony w § 1 wywołało niewłaściwe zachowanie się funkcjonariusza (...), sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia”. Taką formę złagodzenia kary przewiduje również zapis § 2 art. 226 kk. dotyczącego znieważenia funkcjonariusza publicznego.

Wydaje się niezbite to, że przy profesjonalnie prowadzonej linii obrony i odpowiednio przedstawionym materiale dowodowym, sąd będzie zmuszony stosować cytowane zapisy depenalizacyjne. Należy też przypuszczać, że każdorazowa próba zdefiniowania pojęcia „niewłaściwe zachowanie funkcjonariusza” powodować będzie rozbieżności w orzekaniu.

Ponadto, należy w tym miejscu podkreślić, że analizowane pojęcie może być jednocześnie utożsamiane z czynem wypełniającym znamiona dyspozycji art. 231 § 1 kk., to znaczy może być czynem polegającym na przekroczeniu uprawnień przez tego funkcjonariusza. Tak więc w toku zbierania materiału dowodowego okazać się może, że z pokrzywdzonego policjant stanie się sprawcą⁵.

Według statystyk Policji liczba postępowań wszczętych i liczba przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 222 kk. przedstawia się następująco:

Tabela 1. Liczba postępowań wszczętych i liczba przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 222 kk.

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2013	3506	5773
2012	3288	5469
2011	3240	5247
2010	2956	4806
2009	2789	4482
2008	2499	4122
2007	2453	3870
2006	2420	3593
2005	1965	2927
2004	1745	1803
2003	1541	2333
2002	1529	2198

⁵ M.J. Bednarski, *System ochrony prawnej policjanta* – artykuł dostępny na stronie Instytutu Wiedzy i Umiejętności: <http://www.iwiu.pl> (20.04.2014).

2001	1401	2104
2000	1458	2108
1999	1259	1772

Źródło: dane dostępne na oficjalnej stronie Policji: <http://statystyka.policja.pl>

Dane zawarte w tabeli wskazują na znaczny wzrost liczby przestępstw stwierdzonych, czyli takich zdarzeń, co do których organ prowadzący postępowanie stwierdził realizację znamion czynu zabronionego oraz liczby postępowań wszczętych (dochodzeń lub śledztwa) w porównaniu z latami poprzednimi. Tak więc z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, iż policjanci coraz bardziej narażeni są na agresywne zachowania ze strony społeczeństwa.

Następnym przepisem zawartym w tym rozdziale jest art. 223 kk., w którym przewidziano odpowiedzialność za czynną napaść na funkcjonariusza Policji. Paragraf 1 tego przepisu stanowi, że: „Kto działając wspólnie i w porozumieniu i z inną osobą lub używając broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego, dopuszcza się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego (...) podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10”⁶. W tym miejscu komentarza wymaga jednak skuteczność art. 223 kk. z punktu widzenia osoby nim chronionej. Dla bytu tego przestępstwa konieczne jest, aby broń palna, nóż, inny niebezpieczny przedmiot lub środek obezwładniający został przez sprawcę użyty⁷. Warto podkreślić, że użycie broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu albo środka obezwładniającego jest pojęciem węższym od posługiwania się nimi. Użycie to konkretne zastosowanie przedmiotu, czyli posłużenie się zgodnie z przeznaczeniem⁸. W związku z tym przez użycie broni palnej należy rozumieć strzelanie do celu, a nie np. „demonstrowanie” posiadania niebezpiecznego przedmiotu⁹.

W art. 223 § 2 kk. wprowadzono typ kwalifikowany w stosunku do przestępstwa czynnej napaści unormowanej w art. 223 § 1 kk. Przepis zaostrza odpowiedzialność karną, jeżeli skutkiem czynnej napaści jest ciężki uszczerbek na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby mu przybranej do pomocy. W takim przypadku sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12. Ponadto, przepis art. 10 § 2 kk. umożliwia pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nieletnich, którzy dopuścili się po ukończeniu 15. roku życia czynnej napaści skutkującej cięż-

6 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

7 M.J. Bednarski, op. cit.

8 M. Kulik, *Komentarz do art. 223 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

9 M.J. Bednarski, op. cit.

kim uszczerbkiem na zdrowiu funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej (art. 223 § 2 kk.)¹⁰.

Tabela 2. Liczba postępowań wszczętych i liczba przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 223 kk.

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2013	314	396
2012	336	430
2011	301	393
2010	342	399
2009	340	412
2008	341	399
2007	386	502
2006	570	695
2005	435	594
2004	410	651
2003	417	540
2002	308	424
2001	287	287
2000	309	521
1999	299	466

Źródło: dane dostępne na oficjalnej stronie Policji: <http://statystyka.policja.pl>

Z tabeli wynika, że liczba przestępstw stwierdzonych oraz postępowań wszczętych utrzymuje się na podobnym poziomie od kilkunastu lat. Najwięcej przestępstw stwierdzonych z art. 223 kk. oraz wszczętych w związku z tym postępowań było w roku 2006, najmniej zaś w roku 2001 – 287.

Z kolei w art. 224 § 2 kk. przewiduje się ochronę prawną dla funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej, wobec których stosuje się przemoc lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia do przedsięwzięcia lub zaniechania prawnej czynności służbowej. Podkreślić należy, że wątpliwości budzi, czy wypełnia znamiona omawianego czynu zabronionego stosowanie tzw. biernego oporu wobec funkcjonariusza. Należy podzielić pogląd, że nie wypełnia znamion tego

10 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

czynu zabronionego, gdyż pojęciowo bierny opór zakłada niestosowanie przemocy w stosunku do osoby lub rzeczy¹¹. Sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Natomiast jeśli następstwem czynu określonego w art. 224 § 2 kk. jest spowodowanie uszczerbku na zdrowiu określonego w art. 156 § 1 kk. lub art. 157 § 1 kk., wtedy sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5¹².

Tabela 3. Liczba postępowań wszczętych i liczba przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 224 kk.

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2013	2004	4263
2012	2160	4572
2011	2162	4662
2010	2198	4944
2009	2325	5095
2008	2371	5267
2007	2412	5564
2006	2263	5433
2005	2155	5002
2004	1789	2848
2003	1519	3864
2002	1278	3620
2001	1218	3339
2000	1176	3331
1999	964	2531

Źródło: dane dostępne na oficjalnej stronie Policji: <http://statystyka.policja.pl>

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że od 2010 roku notowany jest ujemny spadek liczby przestępstw stwierdzonych i liczby postępowań wszczętych na podstawie tego przepisu. W 2013 roku przestępstw stwierdzonych z tego artykułu było 4263, zaś postępowań wszczętych – 2004.

Wspomnieć również należy o przepisie znajdującym się w art. 226 § 1 kk.: „§ 1. Kto znieważa funkcjonariusza publicznego lub osobę do pomocy mu przybra-

11 M. Kulik, *Komentarz do art. 223 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

12 A. Marek, *Komentarz do art. 222 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

nią, podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku”¹³.

Omawiane przestępstwo jest typem kwalifikowanym w stosunku do przestępstwa znieważenia człowieka. Zaostrzenie karalności wynika z tego, iż wspomniane wyżej przestępstwo godzi nie tylko w godność osobistą funkcjonariusza, lecz pośrednio także w poszanowanie reprezentowanej przez niego instytucji. Czynność sprawcza (§ 1) polega na znieważaniu, a znamię znieważania należy wyklądać tak jak na gruncie art. 216 kk.¹⁴

Podobnie jak w przypadku naruszenia nietykalności funkcjonariusza, jego niewłaściwe zachowanie może uzasadniać nadzwyczajne złagodzenie kary wymierzonej sprawcy zniewagi lub nawet odstąpienie od ukarania go (art. 226 § 2 kk.)¹⁵.

W poniższej tabeli przedstawione są dane dotyczące liczby postępowań wszczętych oraz przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 226 kk.:

Tabela 4. Liczba postępowań wszczętych i liczba przestępstw stwierdzonych na podstawie art. 226 kk.

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2013	6171	13124
2012	5665	13149
2011	5719	13252
2010	5897	13774
2009	5909	13213
2008	5647	12394
2007	5375	11098
2006	5189	10624
2005	4320	9076
2004	3636	4195
2003	2825	6718
2002	2354	5758
2001	2083	5442
2000	1996	5443
1999	1558	4478

Źródło: dane dostępne na oficjalnej stronie Policji: <http://statystyka.policja.pl>

13 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

14 M. Kulik, *Komentarz do art. 226 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

15 A. Marek, *Komentarz do art. 226 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

Wyniki zawarte w tabeli wskazują na to, że od roku 1999 do 2010 można uważać systematyczny wzrost liczby przestępstw stwierdzonych i wzrost liczby postępowań wszczętych od 1999 do 2009 roku na podstawie tego artykułu. Najwięcej postępowań wszczęto w roku 2013, natomiast najmniej w 1999 roku. Co się tyczy przestępstw stwierdzonych, to najczęściej było ich w 2010 roku, najmniej w 1999 roku.

Z kolei w art. 231a kk. została przyznana wzmocniona ochrona funkcjonariuszom publicznym, w tym policjantom. Według tego przepisu: „Z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych funkcjonariusz publiczny korzysta również wtedy, jeżeli bezprawny zamach na jego osobę został podjęty z powodu wykonywanego przez niego zawodu lub zajmowanego stanowiska”¹⁶.

W związku z tym funkcjonariuszowi, w stosunku do którego skierowano jakikolwiek bezprawny zamach, podjęty z powodu wykonywanego przez niego zawodu lub zajmowanego stanowiska (godzący np. w jego nietykalność cielesną, zdrowie, wolność), przysługuje ochrona tożsama z ochroną przysługującą mu podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych. Przepis ma na celu przeciwdziałanie aktom agresji (słownej, fizycznej), skierowanej m.in. przeciwko policjantom, motywowanym wyłącznie niechęcią czy nawet nienawiścią do tej grupy zawodowej¹⁷.

W art. 148 § 3 kk. znajduje się typ kwalifikowany przestępstwa zabójstwa, który został dodany po szczególnie okrutnym zabójstwie policjanta. W tym przypadku sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności¹⁸. Chroni on tym samym funkcjonariuszy służb porządkowych, których pozbawienie życia zagrożone jest wyższą karą.

Można powiedzieć, że specyfiką zawodu policjanta jest ciągłe „ocieranie” o granice prawa. W trakcie służby funkcjonariusz Policji, stosując środki przymusu bezpośredniego, używając broni palnej lub dokonując zatrzymania w policyjnych aresztach, podejmuje decyzje mogące skutkować różnorodnymi zarzutami, dlatego też powinien być do służby profesjonalnie przygotowany. To przygotowanie powinno być zapewnione przez system szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy, a także przez przełożonych służbowych policjanta. W przeciwnym razie każde podjęcie interwencji stwarzać będzie duże prawdopodobieństwo popełnienia błędu,

16 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

17 M. Kulik, *Komentarz do art. 226 Kodeksu karnego*, <http://www.lex.pl> (20.04.2014).

18 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

czyli przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków. Sytuacja ta niesie za sobą poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Zachowawcze postawy policjantów, które wynikają ze świadomości własnej sytuacji prawnej, znajdują akceptację i zrozumienie we własnym środowisku i nie budują pozytywnego wizerunku Policji w odbiorze opinii publicznej.

Policjant, wykonując obowiązki służbowe, często narażony jest na sytuacje konfliktowe, które coraz częściej kończą się w sądzie – w postępowaniach karnych lub cywilnych. W procesach karnych funkcjonariuszom najczęściej zarzuca się bezpodstawne użycie siły fizycznej, niezgodne z prawem pozbawienie wolności, próbę pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za niepopelnione przestępstwo, przyjęcie korzyści materialnej. W tym miejscu należy podkreślić, że policjant, występując w charakterze oskarżonego, nie występuje tylko jako osoba prywatna, ale również broni dobrego imienia całej Policji¹⁹.

Aktualnie problematykę ochrony prawnej funkcjonariuszy ma wpisane w katalog swoich zadań Biuro Spraw Wewnętrznych KGP. Najczęściej po przeprowadzonych czynnościach przez funkcjonariuszy BSW, w wyniku których nie potwierdziło się popełnienia przestępstwa przez funkcjonariusza, na wniosek Biura Spraw Wewnętrznych KGP przeciwko zgłaszającemu zostaje wszczęte postępowanie, a prokuratura przedstawia mu zarzuty składania fałszywych zeznań i zawiadomienia o niepopelnionym przestępstwie.

Jednakże należy w tym miejscu podkreślić, iż policjant w momencie postawienia mu zarzutów dyscyplinarnych lub karnych pozostawiony jest samemu sobie. Wynika to często z braku zaangażowania kierownictwa służbowego w realizację tego zadania, a także biernej postawy przełożonych służbowych, którzy nie podejmują w praktyce żadnych działań zmierzających do wyjaśnienia sprawy, zazwyczaj czekając na rozstrzygnięcie właściwej prokuratury lub sądu. Dopiero po ewentualnym uniewinnieniu policjant może liczyć na pozostawienie go w służbie.

Przedstawiając problematykę ochrony policjanta, nie sposób nie wspomnieć o znaczącej roli związku zawodowego policjantów w tym zakresie. Związek zawodowy w praktyce stanowi fundament systemu ochrony policjanta. Policjanci zgodnie z zapisem art. 67 UPol mogą zrzeszać się tylko w jednym związku zawodowym²⁰.

Zgodnie z zapisem § 9 pkt 2 statutu związku: „Celami Związku są obrona praw, godności oraz interesów policjantów, emerytów i rencistów Policji, w szczególności poprzez ochronę prawną policjantów”²¹. Ponadto, w § 13 pkt 2 tego statutu znajduje się zapis, który przewiduje korzystanie przez policjanta – członka związku z pomocy organizacji związkowej w obronie swych praw w razie ich naruszenia przez przeło-

19 M.J. Bednarski, op. cit.

20 Ibidem.

21 Statut NSZZ Policjantów. Spała 2008 rok, <http://www.podlaska.policja.gov.pl/> (20.04.2014).

zonych służbowych, administrację państwową lub inne podmioty. Natomiast § 13 pkt 8 daje prawo do ochrony prawnej na zasadach określonych w przepisach prawa. Wojewódzkie organizacje związkowe wybrały różne sposoby rozwiązania problemu. W niektórych powołano niezależne fundusze, na rzecz których policjant może uiszczać określoną składkę, np. NSZZ Policjantów województwa podlaskiego, gdzie utworzono Fundusz Ochrony Prawnej przeznaczony na pokrycie kosztów obsługi prawnej dla policjantów, przeciwko którym zostało wszczęte postępowanie karne o przestępstwo popełnione w czasie i w związku z wykonywaniem czynności służbowych lub postępowanie dyscyplinarne. Fundusz działa na podstawie regulaminu Funduszu Ochrony Prawnej z dnia 15 maja 2013 roku. Członkostwo w Funduszu Ochrony Prawnej nabywa się z chwilą opłacenia pierwszej składki. Dochody funduszu to dobrowolne miesięczne składki policjantów w kwocie ustalonej przez Zarząd Wojewódzki NSZZ Policjantów potrącane z uposażenia na podstawie oświadczenia złożonego przez policjanta.

W regulaminie Funduszu Ochrony Prawnej czytamy, że: „Ochrona prawna w postępowaniu karnym może być udzielona w formie zapomogi finansowej w oparciu o uchwałę Komisji Funduszu Ochrony Prawnej w wysokości ustalonej przez Zarząd Wojewódzki NSZZ Policjantów w zależności od posiadanych środków finansowych”²².

Natomiast ochrona prawna w postępowaniu dyscyplinarnym odbywa się na zasadzie realizacji umowy cywilnoprawnej z wybranym podmiotem zawartej przez Zarząd Wojewódzki. Do pomocy określonej w regulaminie Funduszu uprawnieni są wyłącznie policjanci, którzy zadeklarowali wpłaty na Fundusz, bez względu na przynależność do NSZZ Policjantów. Jednakże w takim przypadku, okres uiszczania składek nie może być krótszy niż 6 miesięcy od dnia popełnienia zarzucanego czynu. Z pomocy wymienionej wyżej mogą korzystać również policjanci zwolnieni ze służby, o ile spełniają łącznie poniższe warunki:

- jeżeli postępowanie karne pozostaje w związku ze służbą,
- uiszczali składkę przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy,
- okres wszczęcia postępowania karnego od dnia zwolnienia ze służb nie jest dłuższy niż trzy lata.

Decyzję o przyznaniu pomocy z Funduszu podejmuje Komisja Funduszu Ochrony Prawnej na wniosek zainteresowanego. Składający wniosek obowiązany jest na prośbę Komisji uzupełnić w ciągu siedmiu dni dane, potrzebne Komisji do podjęcia decyzji. Rozpatrzenie wniosku powinno nastąpić w ciągu 30 dni od przekazania go do Zarządu Wojewódzkiego NSZZ Policjantów. W regulaminie przewidziany jest również zapis, iż wnioskodawcy nie przysługują roszczenia do Komisji Fundu-

22 Ibidem.

szu ani do organów Związku odnośnie do wysokości udzielonej pomocy lub jakości usług prawnych²³.

Podjęcie przez Związek praktycznej próby udzielania policjantom pomocy prawnej może stanowić jedynie element niezbędnych działań w tym zakresie, gdyż istnieje potrzeba zorganizowania całego systemu działań wspomagających policjanta w jego zmaganiach z przestępczością. Tylko funkcjonariusz, który jest wyposażony we właściwe instrumenty prawne, należycie wyszkolony, biegle znający pragmatykę służbową oraz posiadający zaplecze w postaci skutecznej ochrony prawnej, ma szansę na efektywną walkę z przestępcami i osiągnięcie sukcesów.

Literatura

Królikowski M., Ostrowski M. (red.), *Prawo karne – część szczególna: orzecznictwo*, Warszawa 2012.

Źródła prawa

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687 – t.j. ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2013 r., poz. 849 ze zm.).

Źródła internetowe

Bednarski M.J., *System ochrony prawnej policjanta* – artykuł dostępny na stronie Instytutu Wiedzy i Umiejętności, <http://www.iwiu.pl>

Kulik M., *Komentarz do art. 223 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Kulik M., *Komentarz do art. 224 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Kulik M., *Komentarz do art. 226 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Kulik M., *Komentarz do art. 231a Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Marek A., *Komentarz do art. 222 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Marek A., *Komentarz do art. 224 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Marek A., *Komentarz do art. 226 Kodeksu karnego* – tekst komentarza dostępny na stronie internetowej serwisu LEX: <http://www.lex.pl>

Ochrona prawna funkcjonariuszy publicznych 2011, Nr 73 – artykuł dostępny na stronie internetowej: <http://gazeta.policja.pl>

Regulamin Funduszu Ochrony Prawnej z dnia 15 maja 2013 r., <http://zwnszpzbialystok.pl>

Statut NSZZ Policjantów. Spała 2008 rok, <http://www.podlaska.policja.gov.pl/>

23 Regulamin Funduszu Ochrony Prawnej z dnia 15 maja 2013 r., <http://zwnszpzbialystok.pl> (20.04.2014).